

Nr 139

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statlig garanti för skadeersättning vid vissa atomolyckor.

(5:e avd.)

I propositionen nr 123 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för den 3 maj 1968 föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att ikläda staten skyldighet att *dels* i händelse av atomolycka, för vars skadeverkningar Oskarshamnsverkets kraftgrupp aktiebolag i egenskap av innehavare av en atomreaktoranläggning vid Simpevarp i Kalmar län är ansvarigt enligt atomansvarighetslagen den 8 mars 1968, utge ersättning för atomskada i följd av olyckan med de belopp som bolaget, utöver de ersättningsbelopp som det åligger bolaget att betala enligt atomansvarighetslagen, skulle ha varit skyldigt att utge, om bolagets ansvarsbelopp enligt 17 § atomansvarighetslagen utgjort ett belopp motsvarande 15 milj. sådana betalningsenheter som avses i 31 § atomansvarighetslagen, *dels ock*, för tiden till dess 29—31 §§ atomansvarighetslagen träder i kraft, i händelse av en sådan atomolycka som nyss nämnts utge ersättning för atomskada med belopp som staten skulle ha varit skyldig att betala om nämnda paragrafer varit tillämpliga men det i 31 § första stycket atomansvarighetslagen föreskrivna beloppet utgjort 70 milj. betalningsenheter.

Utskottet. I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ikläda staten skyldighet att i viss omfattning utge ersättning för atomskada i följd av atomolycka som kan komma att inträffa i samband med driften av den planerade atomreaktoranläggningen vid Simpevarp i Kalmar län.

Bestämmelser om ersättning för skada i följd av atomreaktor drift m. m. finns i atomansvarighetslagen den 8 mars 1968 (nr 45). Den bygger på två internationella konventioner, nämligen en i Paris avslutad konvention om skadeståndsansvar på atomenergins område samt en i Bryssel avslutad tilläggskonvention till Pariskonventionen. Pariskonventionen reglerar frågan om skyldighet för innehavare av atomreaktor eller annan atomanläggning att ersätta s. k. atomskada. Tilläggskonventionen innehåller bestämmelser om supplerande ersättning av statsmedel vid vissa s. k. atomolyckor. *Sve-Bihang till riksdagens protokoll 1968. 6 saml. Nr 139*

rige har ratificerat båda konventionerna. Pariskonventionen trädde i kraft den 1 april 1968 och gäller f. n. mellan Belgien, Frankrike, Spanien, Storbritannien, Sverige och Turkiet. Tilläggskonventionen träder i kraft när den har ratificerats av sex signatärmakter. Konventionen har undertecknats av flertalet av ENEA:s medlemsländer men har hittills ratificerats endast av Frankrike, Spanien, Storbritannien och Sverige. Tidpunkten för ikraftträdandet är nittionde dagen efter det att det sjätte ratifikationsinstrumentet har deponerats.

I propositionen redogörs bl. a. för atomansvarighetslagens på Pariskonventionen grundade bestämmelser om ersättningsskyldighet för innehavare av atomanläggning i Sverige (1—27 §§) och på tilläggskonventionen grundade bestämmelser om ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor, dvs. fall då det ansvarsbelopp som gäller för den ansvarige anläggningsinnehavaren inte förslår till full ersättning åt de skadelidande (29—31 §§) samt för en särskild bestämmelse i lagen om ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor som inte omfattas av de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna (33 §), till vilken redogörelse utskottet hänvisar.

Atomansvarighetslagen trädde i kraft den 1 april 1968. Härvid gjordes emellertid undantag för de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna i 29—31 §§ om ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor med hänsyn till att tilläggskonventionen ännu inte har trätt i kraft. Det föreskrevs, att bestämmelserna i dessa paragrafer skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t förordnar. Enligt statsrådsprotokollet är avsikten att sådant förordnande skall meddelas med verkan fr. o. m. den dag då tilläggskonventionen blir bindande för Sverige. Denna reglering innebär för tiden till dess 29—31 §§ träder i kraft att i händelse av en katastrofolycka som i och för sig omfattas av ersättningsreglerna i dessa paragrafer supplerande ersättning av statsmedel i stället skall betalas enligt 33 §, dvs. enligt grunder som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt fastställer.

Av statsrådsprotokollet framgår att Allmänna Svenska elektriska aktiebolaget (ASEA) träffat avtal med Oskarshamnsverkets kraftgrupp aktiebolag (OKG) om att för konsortiets räkning uppföra en atomreaktoranläggning vid Simpevarp utanför Oskarshamn. För fullgörande av sitt åtagande har ASEA i sin tur ingått avtal med General Electric Co i Förenta Staterna om leverans till ASEA av vissa reaktorkomponenter. General Electric har enligt statsrådsprotokollet föreskrivit som villkor för sin fullgörande av leveransen av dessa komponenter, att i Sverige dessförinnan genomförs en lagstiftning om ansvarighet för atomskada som innebär att de genom Pariskonventionen och tilläggskonventionen etablerade ersättningssystemen blir fullt ut tillämpliga på en atomolycka för vars skadeverkningar OKG i egenskap av innehavare av Oskarshamnsverket är ansvarigt enligt Pariskonventionen.

Enligt departementschefens mening kan en tillfredsställande lösning av problemet för närvarande inte komma till stånd på annat sätt än att staten

genom ett garantiåtagande ikläder sig skyldighet att betala supplerande ersättning intill ett sammanlagt belopp motsvarande 15 milj. sådana betalningsenheter som avses i atomansvarighetslagen i händelse av att en atomolycka inträffar, för vilken OKG i egenskap av innehavare av Oskarshamnverket är ansvarigt enligt Pariskonventionen och den svenska atomansvarighetslagen. Av motsvarande skäl föreslås att staten för tiden intill dess tilläggskonventionen träder i kraft och blir bindande för Sverige åtar sig att i händelse av en atomolycka av detta slag betala ersättning av statsmedel intill den beloppsgräns på 70 milj. betalningsenheter under vilken ersättningarna enligt tilläggskonventionen enligt föreskrifterna i denna skall i sin helhet slutligt bäras av den stat där den ansvarige anläggningsinnehavarens atomanläggning ligger. En förutsättning för dessa garantiåtaganden bör enligt statsrådsprotokollet vara att ASEA eller OKG eller båda bolagen gentemot staten åtar sig att svara för de ersättningsbelopp som staten till följd av sina åtaganden kan nödgas utge utöver de belopp som det enligt tilläggskonventionen åligger eller skulle ha ålegat staten att betala, samt att bolaget eller bolagen ställer betryggande säkerhet för dessa förpliktelser i förhållande till staten.

Det har för utskottet upplysts, att General Electric numera har preciserat sina önskemål i fråga om ansvarsbeloppets storlek och tillämpningen av tilläggskonventionens ersättningssystem till att avse endast atomolycka som inträffar i atomanläggningen vid Simpevarp men däremot inte olycka som inträffar under transport av atoms substans till eller från anläggningen. Vidare har General Electric förklarat, att önskemålen avser endast tiden intill dess både Danmark och Norge blivit bundna av såväl Pariskonventionen som tilläggskonventionen. De åtaganden från statens sida som föreslås i propositionen bör enligt utskottets mening begränsas i överensstämmelse härmed.

Enligt vad som samtidigt har meddelats utskottet innebär detta att de åtaganden som det i propositionen föreslås att ASEA eller OKG eller båda bolagen skall göra i förhållande till staten i verkligheten blir av nära nog rent formell natur och i varje fall får ett ekonomiskt innehåll som inte i någon mån svarar mot de belopp om ca 25 milj. kr. som åtagandena nominellt kommer att avse. Det anses nämligen med hänsyn till Oskarshamnverkets geografiska belägenhet vara ytterst osannolikt att en atomolycka i anläggningen ger upphov till skador i främmande stat och att under alla omständigheter skador av den arten kommer att uppgå till belopp som i detta sammanhang måste betecknas som helt obetydliga. Åtagandena gentemot staten kommer emellertid att avse endast den del av ersättningarna för dylika skador som inte ryms inom det lagstadgade ansvarsbeloppet 50 milj. kr. och som enligt propositionen skall täckas av staten intill de belopp som anläggningens innehavare skulle ha betalat i ersättning för skadorna, om ansvarsbeloppet för honom hade utgjort ett belopp motsvarande

15 milj. betalningsenheter eller ca 75 milj. kr. Under dessa förhållanden och under förutsättning att ASEA gör ett sådant åtagande i förhållande till staten som avses i propositionen samt med hänsyn till vad som är känt rörande ASEA:s nuvarande betalningsförmåga är det enligt utskottets mening inte nödvändigt att den säkerhet för åtagandet i förhållande till staten som enligt propositionen skall ställas måste vara betryggande i den mening som uttrycket vanligen har i lag och författning och inom kreditväsendet. Det synes utskottet vara till fyllest att säkerheten är godtagbar i betraktande av det ekonomiska innehåll åtagandet har i verkligheten. Härvid har utskottet givetvis förutsatt att Kungl. Maj:t om ställd säkerhet nedgår i värde eller om väsentligt ändrade förhållanden i övrigt påkallar det begär ny eller förstärkt säkerhet.

Eftersom man åtminstone teoretiskt måste räkna med möjligheten att Oskarshamnsverket övergår till annan innehavare än OKG bör statens åtagande avse atomolycka i anläggningen för vars skadeverkningar anläggningens innehavare är ansvarig enligt atomansvarighetslagen.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet inte något att erinra.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förslag bemyndigar Kungl. Maj:t att *dels* för tiden till dess både Danmark och Norge blivit bundna av såväl Pariskonventionen som tilläggskonventionen ikläda staten skyldighet att i händelse av atomolycka i den atomreaktoranläggning vid Simpevarp i Kalmar län som nu är under uppförande utge ersättning för atomskada i följd av olyckan med de belopp som anläggningens innehavare, utöver de ersättningsbelopp som det åligger denne att betala enligt atomansvarighetslagen den 8 mars 1968, skulle ha varit skyldig att utge, om det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § atomansvarighetslagen gällande ansvarsbeloppet utgjort ett belopp motsvarande 15 milj. sådana betalningsenheter som avses i 31 § atomansvarighetslagen, *dels ock* för tiden till dess 29—31 §§ atomansvarighetslagen träder i kraft ikläda staten skyldighet att i händelse av en sådan atomolycka som nyss nämnts utge ersättning för atomskada med belopp som staten skulle ha varit skyldig att betala, om nämnda paragrafer varit tillämpliga men det i 31 § första stycket atomansvarighetslagen föreskrivna beloppet utgjort 70 milj. betalningsenheter.

Stockholm den 21 maj 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Virgin (h), Axel Andersson (fp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Mårtensson (s), Bengtson (cp), Ottosson (h), Herbert Larsson (s), Björk (s), Karl-Erik Eriksson (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Ståhl (fp), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), fröken Olsson (s), herrar Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), Antonsson (cp), Blomkvist (s), Björkman (h), Nilsson i Kristianstad (s) och Sterne (fp).